

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**Інтернаціоналізація вищої освіти України
в умовах полікультурного світового простору:
стан, проблеми, перспективи**

МАТЕРІАЛИ ПІ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

(Маріуполь, 18-19 квітня 2018 року)

**МАРІУПОЛЬ
МДУ
2018**

УДК 378.014.53(477)

ББК 74.48.я43

I-73

Відповідальні редактори: д.ф-м.н., проф. **М. Стріха**; чл.-кор. НАПН України, д.пед.н., проф. **О. Топузов**; **І. Стокоз**; чл.-кор. НАПН України, д.політ.н., проф. **К. Балабанов**

Члени редколегії: проф. **Х. Бакірдіз**; акад. НАН України, чл.-кор. НАПН України, д.соціол.н., проф. **В. Бакіров**; д.філол.н., проф. **О. Бондарева**; д.е.н., проф. **О. Булатова**; проф. **К. Іллюмінаті Поркарі**; проф. **В. Карайоргіс**; д.політ.н., проф. **С. Корнеа**; **О. Кочурін**; д.філос.н., с.н.с. **С. Курбатов**; акад. НАПН України, д.е.н., проф. **А. Мазаракі**; **Н. Оксенчук**; д.політ.н., проф. **І. Оніщенко**; д.філол.н., проф. **О. Павленко**; чл.-кор. НАПН України, д.філос.н., проф. **П. Саух**; к.ю.н. **М. Семенишин**; к.політ.н., проф. **М. Трофименко**; д.соціол.н., проф. **С. Щудло**.

Рекомендовано до друку Вченою радою
Маріупольського державного університету
(протокол № 9 від 28.03.2018)

УДК 378.014.53(477)

ББК 74.48.я43

I-73

Інтернаціоналізація вищої освіти України в умовах полікультурного світового простору: стан, проблеми, перспективи : матер. II міжнар. наук.-практ. конф., м. Маріуполь, 18-19 квітня 2018 р. – Маріуполь : МДУ, 2018. – 646 с.

Збірник містить тези доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Інтернаціоналізація вищої освіти України в умовах полікультурного світового простору: стан, проблеми, перспективи», які різнобічно висвітлюють питання інтернаціоналізації вищої освіти; розглядаються фактори, що впливають на створення нових можливостей і підвищення доступності вищої освіти та забезпечення її якості; окремо приділено увагу проблемам нормативно-правового забезпечення розвитку міжнародного співробітництва в сфері вищої освіти України, академічній мобільності, розвитку лідерського потенціалу університетів і конкурентоспроможності сучасних вишів в умовах глобалізації; розглядаються проблеми підготовки вчителя Нової української школи. Видання адресоване науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти.

3. Зорівчак Р. П. Реалія і переклад (на матеріалі англomовних перекладів української прози). Львів, 1989. 216 с.
4. Зорівчак Р. П. Український художній і науковий переклад у політико-культурологічній концепції Івана Франка. *Наукові записки Академії наук вищої школи України*. Дніпропетровськ, 2007. Т. 2. С. 22–39.
5. Франко І. Я. Зібрання творів : у 50 т. Київ, 1976–1986.
6. Жаркова Є. М., Нікольченко М. В., Нікольченко Т. М. Теорія і практика перекладу: підруч. Донецьк, 2013. 439.

T. Nikolchenko

LOCATION OF TRANSITION IN INTERNATIONAL STUDIES INTERNATIONALIZATION

The paper analyzes the importance of translation activities for the development of cultural interactions between cultural actors. This is especially important for the development of modern educational space. The attention is paid to the history of translation in Kievan Rus and in subsequent times. It is emphasized that the translation for the Ukrainian people was both a means for expanding the worldview and a struggle to preserve the Ukrainian language.

Keywords: translation, internationalization, higher education, culture, translation activity, Ukrainian language, polyglot.

УДК 811.111:25 (043) = 111

O. Pavlenko

GLOBALIZATION AND TRANSLATION: A CULTURE-BOUND ASPECT

The article highlights translation in the context of its creative mission in the target culture as well as provides a general framework related to translation as a precondition for the circulation of meaning on a global scale. However, despite current cultural diversity the actual practice of translation actualizes the necessity to hypothesize this phenomenon within a framework of internationalization and globalization that makes it possible to consider the basic practices by which the world is becoming increasingly interrelated due to the processes of cultural exchange. Increasingly attention comes to focus on cultural history and translator's role in shaping understanding of other cultures.

Keywords: translation, globalization, cultural dissimilarity, global communication, computer based translation systems.

In the official Collins English Dictionary, the term “globalization” is used to refer to the “process enabling financial and investment markets to operate internationally, largely as a result of deregulation and improved communications” [2]. Yet being a fundamental force of shaping contemporary human society the phenomenon above brings in more common characteristics and seeks to be seen in a variety of aspects. All these provide a good grounding to view globalization not only as the process by which businesses and other organizations cultivate transnational influence or start functioning on an international scale but also as the one enabling to bring the concept out of the financial and academic spheres and into everyday current activities terminology. It has come to be a catchword that people use to describe all that is happening in the world today bringing together a variety of work that forms a joined picture of the topical issues.

Situating the experience of globalization in translation highlights the necessity to conceptualize this phenomenon in a more sophisticated way making it worldwide in scope or presentation. The combination of approaches above offers a good grounding in the sense that recent features require for the subject in question. According to Paul Auster, American novelist, essayist, translator, and poet, «translators are the shadow heroes of literature who make it possible for cultures to talk to one another» [5]. In this regard, translation comes to be recognized as more than simply the process of transferring written texts from one language into another. It has assumed new proportions by which the world is becoming increasingly interrelated due to the processes of cultural exchange. Therefore, a good translation requires mastery as well as professional skills and qualification in both source and target languages.

On viewing translation as a diligent task, one should bear in mind the following considerations: if done inaccurately it appears to be a literal, word-for-word transformation, which fails to converse the anticipated messages and «may result in humorous, confusing or offensive translations which can be detrimental to a brand» [5]. The research practices of scholars (S. Bassnet, S. Simon, M. Snell-Hornby, L. Venuti, W. Wills, etc.) provide very good evidence to support the idea. According to S. Bassnet, the process of localization of cultural traditions proves to represent the translations that strictly follow the source language text and messages. For this reason, the researchers express a significant concern about the necessity of considering any cultural preference. In particular, the idea above is explored at a greater length in Michael Cronin's book “Translation and globalization” (2003). The author argues that translation comes to be a fundamental issue in numerous arguments and debates about language and cultural identity. At the same time, the researcher specifies why the concern about the role of translation and translators is an essential part of promoting linguistic and cultural diversity. He affirms that “the tendencies in literature on globalization to

focus on specific, substitutive features of language and cultural difference can obscure more intractable problems of cultural dissimilarity [3, p. 18].

Michael Cronin provides a general framework that makes it possible to consider basic processes related to translation as a precondition for the circulation of meaning on an international scale. Other scholars (S. Bassnet, E. Bielsa, L. Polezzi) define the translation as “a key infrastructure for global communication” [1, p. 67] as well as “a analytic borderland where the global and the local are articulated, and is thus, in cultural globalization, the equivalent of global cities in economic globalization” [1, p. 69]. According to E. Bielsa, only by challenging the “invisibility” (L. Venuti) and transparency of translation, which cover “the social conditions under which it is performed as well as its role in mediating between cultures, will the mechanisms of cultural globalization be more fully understood” [1, p. 74]. Furthermore, if globalization is defined in terms of amplified communication, one could likely identify a basic similarity between globalization and translation taking into account that “translation is all about making connections, linking one culture and language to another, setting up the conditions for an open-ended exchange of goods, technologies and ideas” [3, p. 41]. Cronin’s critical exploration of the ways in which radical changes to the world economy have affected contemporary translation gives specific grounds for accepting the idea that goes well beyond what was traditionally considered a “translation proper”. The Internet, machine translation and the emergence of an international translation industry have dramatically changed the complex relationship between translators, language and power.

Another aspect is that cultures also use translations *as products* and translation *as activity, process* to represent and define, or redefine, themselves [8, p. 207]. When information crosses boundaries via translation, the effects prove to be different. On the one hand, local culture uses this information to demarcate itself from other cultures and thus appraising itself; on the other hand, common and different aspects are likely to achieve mutual understanding in the sense of an emergent awareness of dissimilarities. What Venuti has pointed out is that “translation does not always enhance cross-cultural understanding, and does not always narrow the gap between different cultures” [7, p. 235]. Another context is provided by viewing the phenomenon in question in a far wider sense. Mary Snell-Hornby, in particular, considers globalization and translation not only in respect to translations contributing to constructing images or stereotypes of others. She argues that all these recent developments regarding global communication and the role of cultures and languages in this context have also deeply affected the process of translation and the work of the professional translator. The researcher depicts the variety of assignments the translators are challenged. According to her, these assignments are based on the four different, but authentic, translation tasks dealing with «International English» in the source text, a literary «hybrid text», and accounting for culture-specific aspects in different genres [6, p. 135].

Mary Snell-Hornby remarks rather critically on the quality of a global «Language» and the translator’s responsibility in this respect. She specifies significant challenges the original text written in «global English» is more likely to pose. Yet Esperanca Bielsa associates globalization with the shrinking of our world and the “possibility of instant communication across the globe, as is emphasized by widespread metaphors of accelerated mobility, such as those of flows and of the information superhighway, which create an image of the world as a network of highly interconnected places in which space is overcome” [4]. She accentuates on the two fundamental features of globalization – the overcoming of spatial barriers and the centrality of knowledge and information. She also states that these advances result in the increased mobility of people and objects and an intensified contact between different linguistic communities (mass tourism, migration, information and media flows) signal, despite the prevalence of English as a global lingua franca, an exponential growth in the significance of translation, which becomes a key mediator of global communication [4]. While mobility generates the necessity for translation between different cultural and linguistic contexts, theories focused on the global circulation of flows reject or minimize its very existence. The reason for this is that the emphasis on instant communication makes translation processes invisible in global communication. This related to another ultimate motive for obscuring the role of translation as well giving sufficient evidence that the latter has suffered rapid alterations. It is mainly because translation memory, and computer based translation systems and tools are converting the field of human translation. Stressing the important role of human translators is particularly relevant in view of repeatedly uttered predictions that human translators will become redundant and unessential with the advance of computer based translation systems.

All these make it possible to conclude that globalization theory, which predominantly focuses on mobility and flows, is bound to deal with the social processes and relations that form contemporary globalization. Moreover, the prediction that translators will become extinct in the near future is not shared by researchers and translation scholars. They claim that the central figure in communication process are translators who work in a social context and form this communication process. However, without taking into account how technologies have improved productivity and quality in translation it is hard to move on to the point of the necessity that translations need to be done ever more efficiently and professionally.

References

1. Bielsa E., Bassnet S. Translation in Global News. Routledge, 2008. 168 p.
2. Collins English Dictionary. Collins, 2011. 1920 p.

3. Cronin M. Translation and globalization. Psychology Press, 2003. 197 p.
4. Globalization as Translation: An Approximation to the Key but Invisible Role of Translation in Globalization Esperanca Bielsa CSGR Working Paper № 163/05 May 2005. URL: <https://warwick.ac.uk/fac/soc/pais/research/researchcentres/csgr/papers/workingpapers/2005/wp16305.pdf> (дата звернення: 25.03.2018).
5. Laity P. Paul Auster: 'I'm going to speak out as often as I can, otherwise I can't live with myself'. *The Guardian*. URL: <https://www.theguardian.com/books/2017/jan/20/paul-auster-4321-interview> (дата звернення: 25.03.2018).
6. Snell-Hornby M. The Turns of Translation Studies: New Paradigms or Shifting Viewpoints? Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 2006. 205 p.
7. Venuti L. The difference that translation makes: the translator's unconscious. *Translation Studies: Perspectives on an Emerging Discipline* / [ed. A. Riccardi]. Cambridge: Cambridge University Press, 2002. P. 214 – 241.
8. Venuti L. Translation and the Formation of Cultural Identities. *Current Issues in Language and Society*. Clevedon: Multilingual Matters Ltd., 2003. Vol. 1, № 3. P. 201–217.

Павленко О. Г.

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ І ПЕРЕКЛАД: КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

У тезах переклад досліджується в контексті його творчої місії в цільовій культурі, а також процесів, пов'язаних з глобалізацією й інтернаціоналізацією. Окремо наголошується на інтеграції перекладу у різні сфери сучасного життя як багатофункціонального інструменту розвитку суспільства в глобалізованому світі. Загальні мовні й культурологічні проблеми перекладу, які розглядаються в контексті світових об'єднувальних процесів, актуалізують потребу побудувати гіпотезу цього явища в межах глобалізаційних практик, зосереджуючись на культурній історії і ролі перекладача у забезпеченні до розуміння інших культур.

Ключові слова: переклад, глобалізація, культурна відмінність, глобальне спілкування, комп'ютерні системи перекладу.

УДК 821-93'255.4=030.111=161.2

Панько О. І.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ТЕКСТІВ ДЛЯ ДІТЕЙ. ПОНЯТТЯ ПЕРЕКЛАДАЦЬКОГО СТИЛЮ В. МОРОЗОВА

У тезах розглянуто особливості перекладу творів для дітей. На прикладі перекладацької діяльності В. Морозова продемонстровано труднощі, які можуть виникати при перекладі подібних текстів. Виокремлено унікальність перекладацького доробку В. Морозова.

Ключові слова: література для дітей, переклад, автор, перекладач

Поняття перекладу є складним завданням, адже перед перекладачем стоїть зобов'язання передати не тільки літеру, а і дух (Р. Гром'як), оскільки «переклад творить свій текст з чужого, продовжуючи діалог» [1, с. 3]. У контексті літератури для дітей особливо вагомим є роль перекладача, бо він виконує два надважкі завдання: зберігає авторський колорит та доносить його до читача-дитини, враховуючи при цьому її (дитини) світогляд та світобачення. Як казав відомий дитячий письменник Р. Дал: «ти повинен стати навколійки і жити так десь тиждень», – щоб «зрозуміти» світобачення дитини, – ... Дитина оточена велетнями, які наказують їй, що робити, а що ні ...» [4, с. 146]. Ці речі повинен розуміти однаковою мірою – як автор так і перекладач.

Відтак труднощі перекладу літератури для дітей охоплюють наступне:

- уміння врахувати та зіставити особливості оригінального тексту та специфіку похідного (українського) тексту;
- талант перекладача спрогнозувати рецепцію читача-дитини, зуміти зробити текст однаково цікавим.

Експертом та знавцем цього є відомий український перекладач В. Морозов, який представив українському читачу Р. Дала. Завдяки його перекладацькому таланту українські дітлахи знайомляться з шедеврами дитячої літератури, співпереживають за долю героїв, будують відповідне ставлення, стають уважнішими до проблем довкола себе, формують критичне мислення.

Багаторічна співпраця В. Морозова з видавництвом А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА є свідченням «вдалого та гармонійного поєднання мовної політики та перекладацької стратегії» [2]. Першими найвідомішими серед української аудиторії є переклади книг Дж. Ролінг із циклу про Гаррі Поттера. Ці та інші книги користуються особливою популярністю серед читачів, слугують тим лакмусовим папірцем, що «визначає» подальшу долю книги.

Беручи до уваги принципи перекладу, відмітимо, що В. Морозов використовує перекладацький метод транскрибування / транслітерації. Окрім транскрибування та транслітерації, В. Морозов послуговується способом підстановки. До прикладу, у «Джеймсі та гігантському персику» англійські «cloud men» він переклав як хмарульки, чи «human beans» ВДВ озвучено як «людські створінькала».